

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Виктор Паунов

за хабилитационния труд на кандидата за академична длъжност „Доцент“

(по „Рисуване“ и „Живопис“)

за нуждите на катедра „Общоакадемични дисциплини“ –

Филиал на НХА – гр. Бургас,

обнародван в Държавен вестник“ – брой 47 от 24.06.2022 г.

гл. ас. д-р Александър Ташков Ташев, със заглавие

„Изображението – живопис и рисунка“

Предоставено ми бе за рецензиране албумно издание, съдържащо произведения на изобразителното изкуство, изпълнени с разнообразни техники и текстови информации за конкурс в проф. направление 8.2 Изобразително изкуство с тримесечен срок, за нуждите на катедра „Общоакадемични дисциплини“ във Филиал на НХА – гр. Бургас. За конкурса е подал документи единствен кандидат – гл.ас. д-р Александър Ташков Ташев.

Пътят на А. Ташев в професионалното поприще до участието му в конкурса, е логичен и последователен – от дипломирането му в спец. Живопис на НХА (1989 г.), през двадесетгодишна работа със студенти (катедри Рекламен дизайн и Дизайн за детската среда, НХА) като преподавател по дисциплини „Рисуване“ и „Живопис“. Естественото кариерно развитие на Ташев продължава с придобиване на ОНС Доктор в НБУ, 2016 г., а от 2018 г. е редовен асистент и по-късно главен асистент по „Рисуване“ и „Живопис“ в катедра Общоакадемични дисциплини на Филиал на НХА, гр. Бургас.

Важно е да се отбележи тук, че паралелно с дългогодишната си преподавателска дейност, кандидатът перманентно доказва качествата си на свободен артист с голям потенциал, разпознаваем стил и завидна творческа енергия. Доказателство за това са многобройните му самостоятелни и съвместни изложби, участия и проекти в България и чужбина (няма да се спирам подробно на дългия списък от споменати прояви, Ташев коректно и грижливо ги е посочил в представената за конкурса документация).

Александър Ташев заявява интересите си в теоретичната зона на изобразителните изкуства с публикации и участия в конференции и др. форуми в различни национални образователни институции – НХА, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, СУ „Св. Климент Охридски“, НБУ, където защитава своите виждания и позиции за преподаването и творческия процес в това специфично поле.

Публикуваните от Ташев в наукометрична таблица данни и информации напълно покриват критериите и изискванията за участие в конкурса, според постановките в Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Визуалните си доказателства, разсъжденията и теоретичното предпоставяне на сложния процес на изобразяване и създаване на художествения обект – **изображение**, Ташев разгръща в споменатия хабилитационен труд. Разположена изцяло в/у личните практики на художника, базирани на използваните в работите му различни технологични и технически подходи, разработката цели да формулира, изследва и изведе основни според автора, понятийни репери и да обоснове връзките помежду им. Групираните в цикли произведения, показани в изобразителната част (прочее, превалиращи в целия корпус на изданието), изпълнени със средствата на маслената живопис, акварела, графитната рисунка и дигиталния принт, изцяло защитават претенцията за „творческо изразяване“. Така породените в съзидателния процес идеи, емоции, композиционни находки, интуитивни импулси, реализират твърдествен на намерението художествен акт, възпелтен в пълноценно произведение.

Структурата на хабилитационния труд „**Изображението – живопис и рисунка**“ разполага повествованието в три раздела (части) и вътрешно разчленяване на текста с акценти по съдържанието на темата. В ървия, „**Психология на изобразяването в нейните възможни форми и части**“ Ташев разсъждава за характера на *художественото изображение* – не просто композиционна схема, а процесуално свързано с „интелектуалните търсения на автора“, базирано на опит, представи и усвоено многообразие на формообразуващи подходи. Такова освободено от директност и наподобителност визуално решение е способно да изрази чувствеността и асоциациите на автора.

Въвеждайки определението *Психология на изобразителната повърхност*, Александър Ташев говори за разграничаващата от реалността, въздействаща на зрителя със структурата си материалност, генерираща първично естетическо преживяване, импулс за приемане на творбата.

Едно отклонение в анализа отмества малко неочаквано фокуса с разсъждения за надграждане и усъвършенстване на уменията за изобразяване, продиктувани от възможностите на високоинформационната съвременност. С кратки исторически ремарки, Ташев прави опит да обоснове необходимостта от подкрепа на таланта с усвояване и прилагане на нови художествени техники и похвати, разнообразни материали, знания в основополагащи науки – анатомия, перспектива и задължителното разполагане на такива подходи в методиките на преподаване по визуални изкуства.

В този раздел, авторът разглежда и *веществеността и преживяването на изображението*. Твърдението си, че изображението „носи своята вещественост“ още преди да бъде превърнато в реалност технически, той защитава, споменавайки раждането на идеята за произведението и замисълът за неговото осъществяване.

Ташев се задълбочава в анализ на преживяването и възприемането на художественото произведение, от една страна от автора му и от друга – от зрителя. Художникът, без съмнение по-активният в този процес, реагира на впечатленията си и други външни стимулиращи фактори по сложен, интуитивен, разнообразен начин, генерирайки асоциативни и емоционални конструкции, насочени към подсъзнанието на зрителя-реципиент. Овеществяването на идеята, заложена в творбата чрез използване на многообразни технически похвати, позволява възприемане и преживяване от „неизброимо много гледни точки“, без конфронтиране или отричане на предхождащи концепции и намерения. Тук авторът извежда същностното за всяко изкуство понятие за творческа свобода, базирана на субективното усещане и вариативност в първоначалните нагласи. Коментирана е рефлексията на тази естествена за личността на артиста проява в/у неподготвената публика, интерпретираща обекта на изкуството като „неразбираем“ и често „грозен“ и реагираща с неприемане. Така очакванията и представите за познато и красиво, често обезличават произведението и подценяват качествата му.

Разглеждането на въпроса за създаване на лично, индивидуално „изобразително пространство“ финализира раздела и търси връзка със следващите части на темата. Авторът определя този стремеж на художника като дълбоко присъщ и естествено произтичащ от натрупания опит, личното отношение към изобразяването, интуицията.

Алексадръ Ташев коментира тук безспорните артистични постижения на двама от големите автори на съвременното - Кристо и Герхард Рихтер. Въпреки различията и подходите в проектите и реализациите им, Ташев намира допирни точки и сходства в отношението им към философията на съзидателния творчески процес, в защитеното им със световнопризнати доказателства поведение в полето на изобразяването. Авторът посочва, че не търси тук пряка връзка м/у експонираните свои работи в труда, а интуитивно следва принципните положения за възприемане и отразяване на реалността, споделени в цитати на двамата майстори.

Във втория раздел на реабилитационния труд **„Реализация на изображението, използваща възможностите на материалите за изобразяване и тяхната интерпретация“** Ташев артикулира съществени положения от *Изграждане на материалността* - мисията на художника да не дублира видяното директно, да не клонира действителността, защото единствено изкуството дава възможност да

създадем това, което не съществува формално в реалността. Отново се лансира понятието „изобразително пространство“ – благоприятна среда за нова реалност, специфична и уникална за всеки артист, със свои същност, баланси, съотношения, емоции. Кандидатът споменава тук демонстрираните цикли с негови произведения – „Затворено пространство“, „Предверие“, „Пейзаж“, „Разстояние“ – аргументи за работата му по обогатяване на живописното пространство чрез създаване на материалност на цвета, фактурата на живописната повърхност, композицията на цветовите планове. Създаваната в крайна сметка художествена цялост интегрира идеята, представянето ѝ, структурата, в която се извършва тази трансмисия. Ташев говори и за личната си мотивация и преживявания, породени от връзката на мисловно и физическо възприемане на творбата, своеобразен „подтик“ в избора на материал за създаването ѝ.

Подразделът „*Нов тип пространство*“ маркира други световни художници (Джаксън Полък, Вилем де Кунинг), създали изключително своеобразна изобразително-пространствена територия в произведенията си, базирана на емоционални жестове и отказ от разпознаване на обекти в пространството на картината. Личните и запомнящи се инструментални следи са заменени от спонтанни, често случайни натрупвания на изобразителния материал, използващи и физическите му характеристики. Така изграденото визуално пространство е многопластово, абстрактно и самоопределящо се чрез резултата, а не с процеса на създаване.

В „*Спонтанност на движенията*“ Ташев прави интересна връзка между източната традиционна монохромна живопис „суми – е“, разчитаща изцяло на овладяни движения и „а ла прима“ резултат и западните представи за минимализма. Базирана на силна концентрация и дългогодишни опити, тази техника функционира „без забавяне, без изтриване, без повторение, ретуширане, без промяна, без обработка...“, разчитайки на чистото движение, минимално необходимите, достатъчни следи, цялостното овладяване на пространството. Тук няма композиционна схема, светлосенки и перспектива, само вдъхновението, духът и свободата на акта са решаващи.

Припомняйки изявления на гореспоменати художници, Александър Ташев прави сравнение м/у двете отношения към изобразяването, откривайки ясен паралел и сходства във философията на артистичното поведение.

Вечната за художника тема – „*Обектът „Изображение на голо тяло*“ Ташев разглежда в широк исторически контекст, определяйки я като непреходна и особено съществена в образователния процес по визуални изкуства. Пораждаща различно отношение и реакции в хронологията на един творчески път, надградена с различни изобразителни възможности и внушения, тя е винаги актуална. Авторът

подчертава важността на личните търсения на художника, професионалният му опит и преживяването в процеса, за освобождаване от имитирането на реалността и превръщане на изображението в художествено обобщение. Привлекателността на тази тема, макар и твърде променлива във времето, трансформирана и нееднопосочна и днес е повод за вдъхновение и творби с великолепни качества.

Заклучавайки този раздел, Александър Ташев обосновава стремежа си да „обясни“ същността на реалния свят със средствата на изкуството и да я превърне в предмет на изобразяването така: „Чрез разкриването на смисловите и идейните внушения, скрити под патината на ежедневието, се стремя, чрез моята работа като художник, да открехна възприятията на зрителя, противопоставяйки забравеното и неочакваното на неговия собствен позабравен духовен свят.“

Третият раздел на хабилитационния труд съдържа, както бе споменато, конкретни творби, изпълнени в различни техники и създавани в последните 10 години.

Без съмнение, тази част провежда цялостната структурна логика в изграждането на труда с тежестта на безспорните си творчески доказателства. Тук Александър Ташев обосновава визуално (и можем да ги разпознаем и дефинираме) всички засегнати в текста определения, отнасящи се до изображението, композицията, пластиката, цвета, линията и петното и т. н. Прякото, директно, видимо заявяване на идеите, посланията и търсената от зрителя рефлексия, подкрепят претенцията на Ташев за честно и искрено отношение към възприемащия, за споделяне и съпреживяване.

Без да влизам в анализаторската роля на изкуствовед, мога да кажа, че представените творби органично обхващат и свързват високите професионални качества на художника, владенето на сложни и интересни художествени похвати и техники, експресията на чувствата, зрелостта на човека с развита култура и познания. Така заявени като част от съдържателната тъкан на хабилитационния труд, те му придават тежест и значимост, определят го като интегрален обект и подчертават ясно заявеното и разпознаваемо авторство и принос.

Бих акцентирал в/у няколко препоръки, основно отнесени към формата на представяне на труда:

Изданието притежава ISBN (International Standard Book Number), идентифициращо го като уникална монографична разработка/КНИГА. В този смисъл е и достъпността му до професионална и широка публика чрез библиотеки, INTERNET и др. Споменавам това поради изненадващото и недопустимо според мен наличие на много недостатъци в публикувания текст. Невъзможно е да ги

изброя тук, те са многобройни и очевидни – технически и печатни грешки, тавтологии, „грапави“ стилистично езикови конструкции, граматически пропуски и др. Мисля, че всеки такъв продукт, артикулиращ важни теми и предназначен да представи автора си достойно (а и всяко друго издание), би трябвало да премине сериозна стилова, техническа и правописна редакция, преди да бъде материализиран в окончателна печатна форма.

И нещо по повод на дизайна. За всички ни е ясно, че графичният дизайн е не просто комбинаторика на елементи, изпълнена с компютърни средства. Той е, преди всичко, правила за създаване на художествена организация в специфично пространство (в случая книга), свързваща типография, изображения, конструктивни детайли в осмислено единство, функционално и естетическо. Бих препоръчал в случаи като този, да бъде използван опита на специалист-графичен дизайнер, за да се подобри визията на изданието (повод за последните ми думи е това, че Ташев е отбелязан като графичен дизайнер на книгата).

Уважаеми колеги, въпреки препоръките, хабилитационният труд на кандидата Александър Ташев притежава безспорни значимост и качества. В контекста на категоричните творчески постижения на автора, неговата дългогодишна ползотворна преподавателска практика и богат опит в работата със поколения студенти, както и заложените в труда постановки, свързани с методологията на преподаване по заявените в конкурса дисциплини, оценката ми в цялост е положителна.

Препоръчвам на уважаемия Научен съвет да присъди на гл. ас. д-р Александър Ташков Ташев академичната длъжност „Доцент“

Рецензент:

Проф. Виктор Паунов

София, май, 2023 г.

